

נתן אלטרמן

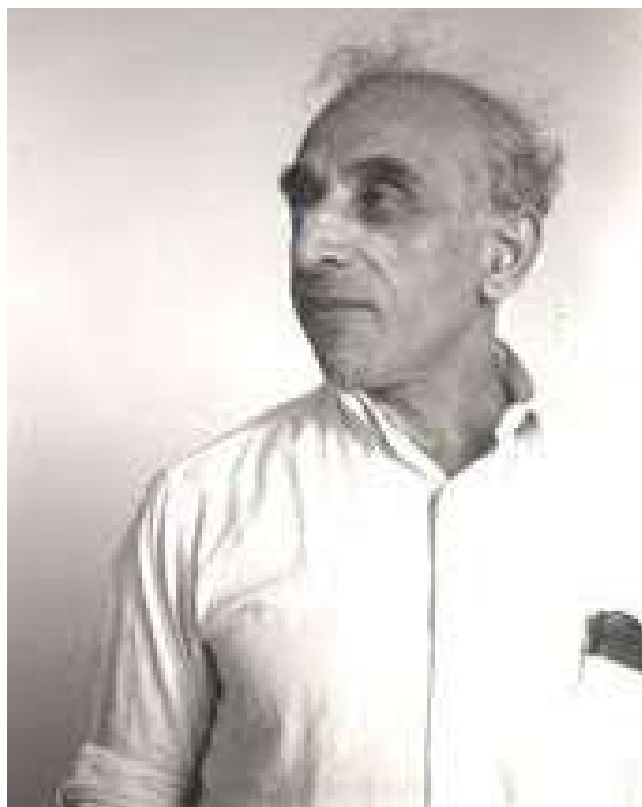
מאת מרדכי נאור

רבים מכירים ומוקירים את טורי 'הטור השביעי' של נתן אלטרמן, שפורסמו בעיתון **דבר** וכנסו מאוחר יותר בספרים. מעטים יודעים כי ל-700 ה'טורים' הללו, שרובם היו מחורזים ומיעוטם בפרוזה, קדמו קרוב ל-300 טורים מחורזים שפורסמו בעיתון **הארץ** בתדירות לא קבועה, מ-7 בנובמבר 1934 ועד ל-1 בינואר 1943.

אלתרמן לא העריך את טורי 'רגעים' ולא כינסם בחייו. גם חתימתו עליהם, 'אגב', מצביעה על יחס אגבי אליהם. במשך שמונה שנים וכמעט חודשיים – תקופת עבודתו בעיתון **הארץ** – שימש אלתרמן כמתרגם הטלגרמות של העיתון. את טורי 'רגעים' כתב בין תרגום לתרגום, ולא קיבל עליהם שכר. לכך יש להוסיף, שהעורך המיועד של העיתון, גרשם שוקן, כתב לו ב-1939 מכתב שאפשר לראותו מעליב. אלתרמן העלה בפניו את האפשרות להוציא בספר מבחר משירי 'רגעים', ושוקן הצעיר, ששהה אז בחו"ל, כתב לו כי רעיון זה אינו נראה בעיניו והוא יעסוק בנושא עם שובו לארץ. אלתרמן נפגע ושוב לא חזר לעסוק בכינוס שירים אלה. יתר על כן, **מנחם דורמן**, ידידו ועורך עיזבונו, העיד כי בשנים הבאות התעלם אלתרמן מפרק זה בכתיבתו האקטואלית המחורזת, עד שכביכול סייע במו ידיו להשכחת טורי 'רגעים'.

בשנות השבעים, לאחר מותו של אלתרמן, כינס מנחם דורמן את טורי **רגעים** בשני כרכים, עם הסברים חלקיים.

לפני שנים החליטו אנשי הוצאת הקיבוץ המאוחד לכנס את ה'רגעים' מחדש במהדורה מוערת ומוסברת, ולאחרונה ראה אור הכרך השלישי והמסיים, הכולל את הטורים מהשנים 1940-1943. שלושה כרכים אלה מצטרפים אל מפעל מו"לי מקביל וגדול בהיקפו שכבר הסתיים: שישה כרכים מחודשים ומוערים של **הטור השביעי**. למפעל המו"לי הענק הזה אחראית פרופסור **דבורה גילולה** מהאוניברסיטה העברית, שבסיוע עוזרתה הנאמנה סוניה רוזנברג הביאה את הרכבת אל תחנתה הסופית (את הכרך הראשון של **רגעים**, שראה אור בתשע"ב ומרכז את השירים מן השנים 1934-1935, ערכו גידי נבו ואורן קלמן).

מנחם דורמן (1909-1994)

מהדורת מנחם דורמן

מהדורת דבורה גילולה

דבורה גילולה (נקיפדיה)

תחילה היו שירי רגעים, כדברי העורכת במבוא לכרך השני (תשפ"א),

שירי רגע, חוויה או הוויה של משורר, שירים לכל עת ובלי עת. כיכבו בהם הערב והירח, הדרך והעץ, האביב והסתיו, והים, הרבה ים ... אך ככל שקרבו ימי מלחמת העולם השתנו השירים ונושאים, ושירי 'רגעים' הלכו ודמו יותר ויותר לשירים הפוליטיים המובהקים של אלתרמן, שירי 'הטור השביעי'.

נטעים אפוא את קוראינו בכמה דוגמאות מייצגות מהכרך החדש, וגם מכרכים קודמים.

השירים היו כמובן אקטואליים לזמנם, האם השתמר טעמם? מתברר כי יש לא מעטים מהם שלא איבדו מאומה מחינם המקורי והם נוגעים לסוגיות המלוות אותנו גם כיום.

הנה דוגמה אחת משנת 1936, שתדבר ללבם של תושבי גוש דן: בשיר 'הרכבת התחתית' העיד אלתרמן, שכבר לפני יותר משמונים שנה הייתה תוכנית לבניית מיזם תחבורתי חשוב כזה בתל אביב, שסופה היה מאכזב:

הַרְכַּבַּת הַתַּחֲתִית

שוב הוֹשִׁיט לָנוּ אֶצְבַּע קִטְנָה הַעֲתִיד
וְשׁוֹב הַתַּחֲמֵק, הַנִּבֵּל!
כָּבֵר זְכִינוּ כַּמַּעַט לְרַכֶּבֶת תַּחֲתִית
וְהִנֵּה אֶכְזָבָה...
חֲבַל!

אֵת מְרֵאָה הַחֲלוּם הַתַּחֲתִי אֲשֶׁר גָּז
נִתְאַמֵּץ לְתֹאֵר בְּמַלְיָם:
בְּכַבִּישִׁים נִשְׁתַּתְּקוּ הַבְּנֵזִין וְהַגִּז,
רַק מִלְמַטָּה חוֹלֵף הַמְטָרוֹ בְּלַע"ז
וּמִלְמַעְלָה
הוֹלְכִים גְּמַלִּים.

הַתַּחֲתִית עֲמֻקָּה הִיא. כְּלָנוּ נִסַּע בָּהּ.
וּבְרַחוּב - רְוָחָה. אֵין אֵף נִיעַ גְּלָגַל,
בְּכֹכֵר בִּי"ת-נֹבֶמְבֵּר פּוֹרַח צֶבֶר
וּמִלְאָךְ בּוֹ מָכָה
וְאוֹמֵר לוֹ:
- גְּדֵל!

גַּם אִם יָד הַגּוֹרֵל נִשְׁלַחָה לְהַפִּיר
אֵת מְרֵאָה הַפְּלֹאוֹת, אָנוּ לֹא נִבְהַלָּה!
אִם הַצִּלְחָנוּ לַבְּנוֹת מַגְדִּילִים בְּאוֹיֵר,

עוֹד נִצְלִיחַ לַחֲצַב רִכְבוֹת בְּסֻלְעַ!

כ"ו בטבת תרצ"ו

21.1.1936

רגעים, ב, עמ' 17

וכך פירשה העורכת את הנאמר בשורות השיר:

הרכבת התחתית, הארץ, 21.1.1936

קבוצת יזמים יהודים הגישה בקשה מפורטת לממשלת המנדט הבריטי להקמת רכבת תחתית בתל אביב, שתעבור מתחת לגימנסיה "הרצליה" ולרחובות נחלת בנימין ואלנבי, עד הים, ושתקשר "את חוף הים עם הצפון הרחוק ועם פתח תקוה מצד שני". הממשלה דחתה את הבקשה "מבלי לתת כל נימוקים לכך" (דבר, 20.1.1936). בי"ת-נובמבר: כיכר בי"ת-נובמבר בפינת הרחובות אלנבי ובן-יהודה בתל אביב. נקראה כך לכבוד תאריך מכתבו, מיום 2.11.1917, של שר החוץ הבריטי, ארתור ג'יימס בלפור (Arthur James Balfour), שהצהיר כי "ממשלת הוד מלכותו תראה בעין יפה הקמתו של בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל". ומלאך בו מִפְּהָ: "אמר ר' סימון, אין לך כל עשב ועשב, שאין לו מזל ברקיע שמִפְּהָ אותו, ואומר לו גִּדְל" (בראשית רבה, פרשת בראשית, פרשה י, ובמקומות נוספים).

רגעים, ב, עמ' 196

והנה עוד טור, 'כמעט אקטואלי', שנכתב בתחילת שנת 1940 אך מזכיר את מהדורות החדשות של ימינו. מי זוכר היום שבסוף 1939 תקפה רוסיה, אז ברית המועצות, מדינה שכנה, משום שלא הסכימה לתיקוני גבול שתבע 'האח הגדול' ממוסקוה? ההבדל היחיד בין אז להיום, שלמדינה המותקפת, שהדוב הרוסי ממש דרס אותה, קראו פינלנד ולא אוקראינה. אלתרמן כתב בשירו 'ספר העונה', כי טייסים פינים זרקו ספרי תנ"ך על העיר לנינגרד, בתקווה כי הדבר ישפיע על הרוסים להפסיק את ההתקפות. הו, תמימות קדושה!

את הידיעה על זריקת ספרי התנ"ך קרא אלתרמן יומיים קודם לכן בעיתון **הבוקר**, וכדרכו הפך את המלל העיתונאי הקצרצר לשירה:

משטוקהולם מודיעים כי בחוגי הפי-
נים שם נתקבלה ידיעה על טיסו תכופות
של טייסים סינים מעל ללנינגרד. הטייסים
זורקים על העיר מאות ספרי-תנ"ך קט-
נים. הפינים סבורים כי הדבר ישפיע הש-
פעה מכרעת על רוח הצבא האדום.

הבוקר, 8 בינואר 1940

זזה דבר השיר:

ספר העונה

הפינים זרקו ספרי תנ"ך על פני לנינגרד

ירח עגום
של סוף החדש
נגזות משלגים מאיר.
עפים,
עפים כתבי הקדש,
על פני תרדמת העיר.

וקורא לאטו בדפים התמוהים
עובר ארח פשוט
מעם הארץ:
בראשית... בראשית ברא אלהים
את השמים
ואת הארץ.

והארץ היתה
תהו ובהו
וחשך על פני תהום...
איזה ספר מוזר, לא היה עוד כמוהו...
כאלו נכתב
היום.

כי התהו גדול והחשך גובר
וכובש יבשות ומים,
והנה מזכירנו פתאם המחבר
אין בראו לנו ארץ
וגם שמים.

אֵיךְ הַדְּשִׁיָּאָה הָאָרֶץ וְתֵהִי יִרְקָה
וּבְכָל פְּרִי לְמִינוֹ עֲשֶׂתָה חֵיל,
וְטִילוּנָא לָכֶם לְרַחֲבָה וּלְאַרְכָּה,
אָדָם וּפְרָה וְאֵיל.

וּנְפָרֵשׁ לָהּ מְלַמְעָלָה רְקִיעַ עֶגְל,
וְהַשְׁמֵשׁ נִתֵּן לָהּ זֹרֵחַ,
אוּ בְלִשׁוֹן הַמַּחְבֵּר, הַמְּאוֹר הַגְּדוֹל,
וּלְמַשְׁלַת הַלֵּילָה -
יֵרַח...

...וְיֵרַח עָגוּם
שֶׁל סוּף הַחֹדֶשׁ
נִבְלַע בְּעֵנָן עַד תָּם.
וְעָפִים,
עָפִים כְּתָבִי הַקֹּדֶשׁ,
וְחֹשֶׁף עַל פְּנֵי תְהוֹם.

כ"ט בטבת ת"ש
10.1.1940

רגעים, ג, עמ' 11-12

כאילו נכתב היום...

בכרך החדש יש לא מעט טורים מפתיעים, לרבות כאלה שהמשורר מתגלה בהם לא פחות מנביא. הנה למשל הטור 'אמריקה על הסף', שראה אור בערב ראש השנה תש"ב (21 בספטמבר 1941). מלחמת העולם נמשכה זה שנתיים וארצות הברית עמדה עד כה מן הצד, אם כי הפגינה אהדה לבעלות הברית

הנלחמות ב'ציר הרשע', שכלל את גרמניה הנאצית ואיטליה הפשיסטית ונהנה מתמיכתה של יפן.

בטורו הביע המשורר את התקווה שארה"ב לא תתמיד בעמדתה הניטרלית, אלא תחבור לבריטניה ולברית המועצות, שביוני 1941 הותקפה במפתיע על ידי היטלר והצטרפה אל בעלות הברית. אלתרמן כתב שכל הסימנים מעידים כי ארה"ב מתקרבת לרגע האמת, ואף היא תצטרף בקרוב לכוחות הלוחמים נגד האויב הנאצי-פשיסטי: 'לְעֵינֵינוּ נִכְנָסִים הַיִּנְקִים / אֶל תוֹךְ תוֹכוֹ / שֶׁל הָעֵנִין'. הוא שיבח את הנשיא רוזוולט על עזרתו הישירה והעקיפה לבעלות הברית במסגרת מה שנקרא אז 'תכנית השאל-החכר', שכללה שיגור ציוד אמריקני בהיקפים עצומים לעזרת המדינות הנלחמות בהיטלר, בעיקר ברית המועצות ששיוועה לעזרה כזו (ג'יפים, משאיות, תחמושת, בגדים ומזון, וגם טנקים ומטוסים).

אשר להמשך, למשורר לא היה ספק כי ארה"ב תצעד עוד כמה צעדים קדימה. הוא ביסס את תחזיתו על מקור מוסמך ביותר: לוח השנה העברי, שלמחרת יום פרסום הטור החל בשנה חדשה – תש"ב:

הָעֵנִין נֶעֱשֶׂה מְעֵדֵן מְעֵדֵן, / הָעֵבְדוֹת מִתְחִילוֹת לְדַבֵּר בְּעֵדֵן / וְנִקְל לְשַׁעַר כִּי בְשָׁנַת תְּש"ב / אֶמְרִיקָה
דְּוָקָא / לֹא תֵשֵׁב (רגעים, ג, עמ' 108-109).

ומשחק המילים, בין 'שנת תש"ב' לבין 'לא תשב' (בחיבוק ידיים), היה גלוי לעין כל קורא. ואכן, חודשיים וחצי לאחר פרסום השיר הצטרפה ארה"ב לבעלות הברית, בעקבות ההתקפה היפנית בפרל הארבור, עד שאפשר להשתעשע במחשבה שלאלתרמן היה מודיע סודי במטכ"ל היפני...

לתוך הכרך השלישי והאחרון של רגעים המחודש נכנסו גם שירי השואה הראשונים של אלתרמן, שהידוע בהם הוא 'מכל העמים' (נדפס לראשונה בעיתון הארץ, י"ח בכסלו תש"ג / 27 בנובמבר 1942). לימים נכלל השיר בכרך הראשון של הטור השביעי, שאלתרמן עצמו הוציא ב-1948, ומשום כך התקבל הרושם כי נכתב במסגרת 'הטור השביעי'. כאן תוקנה שגיאה זו.

זהו שיר בעל עוצמה בלתי רגילה, ואפילו שני הבתים הראשונים, מתוך תשעה בתי השיר, יכולים להמחיש זאת:

מְכַל הָעַמִּים

בְּבִכּוֹת יְלָדֵינוּ בְּצֵל גְּרֵדוֹמִים
אֶת חֶמֶת הָעוֹלָם לֹא שָׁמְעָנוּ.
כִּי אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ מְכַל הָעַמִּים,
אֶהְבֶּתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ.

כִּי אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ מְכַל הָעַמִּים,
מִנּוֹרְבָגִים, מִצְ'כִּים, מִבְּרִיטִים.
וּבְצֵעַד יְלָדֵינוּ אֵלֵי גְרֵדוֹמִים,
יְלָדִים יְהוּדִים, יְלָדִים חֻכְמִים,
הֵם יוֹדְעִים כִּי דָמָם לֹא נֶחְשָׁב בְּדָמִים,
הֵם קוֹרְאִים רַק לְאֵם: אֵל תְּבִיטִי!

רגעים, ג, עמ' 224

'מכל העמים', שנכתב עוד טרם נודע בארץ היקפה המלא והבלתי נתפס של השואה, הוא שיר קשה, מתריס ומאשים. אלתרמן תוקף בו את מנהיגי העולם, ובמיוחד את האפיפיור ברומא, על שתיקתם ואדישותם נוכח הטבח הנורא של היהודים באירופה. הוא גם מפנה דברים קשים נגד אלוהי ישראל היושב במרומים. הלא העם היהודי תמיד זכה אצלו, לכאורה, ליחס מועדף, או כך לפחות חשבו היהודים שהאמינו ב'אתה בחרתנו מכל העמים'. עתה, נשאר גם הקב"ה בשתיקתו ואינו יוצא להגן על עמו.

שיר נוסף בכרך שלפנינו הוא 'תשובת גנרל קניג' (הארץ, 12 ביוני 1942), שגם הוא נלקט קודם לכן בכרכי **הטור השביעי**. משיר זה אפשר ללמוד דבר מעניין: הסתמכותו של אלתרמן על כותרות וידיעות בעיתונות היומית, ששימשו בסיס לשיריו. בעשרת הימים הראשונים של יוני 1942 הרבו עיתוני ארץ ישראל לכתוב על חטיבה מצבא צרפת החופשית בפיקודו של הגנרל פייבֶּקְנִיג (1898-1970), ששולבה בצבא הבריטי בחזית המדבר המערבי בצפון אפריקה. הגרמנים תקפוה ללא הרף והגנרל רומל, המצביא הגרמני העליון, שלח לקניג קצין שהציע לו 'להיכנע בכבוד'. העיתונים דיווחו כי את תשובתו של קניג אי אפשר לפרסם בעיתון.

לדעתו של הקצין הגבוה הזה תהיה ההפוגה קצרה. ההתקפה הראשונה של הדיוויזיות האיטליות המשוריינות נערכה ב־28 במאי ומאו הוטלו יותר מאלף טאנקים של ה"ציר" ואוירוניס ותותחים לאין מספר נגד ביריחכים מצפון, מדרום וממערב. 4 פעמים נתבע הגנרל קאניג להכנע ומדי פעם בפעם השיב אותה תשובה תקיפה ומדי פעם בפעם השיב אותה תשובה תקיפה, שאינה כשרה לדפוס. הקרב הצטיין בין היתר בהצלחתם המופלאה של התותחים הצרפתים בני 75 אינטסים, שגלקחו מידי כוחות ווישי בסוריה בשנה שעברה. הם לא נועדו מעולם לשמש נגד טאנקים, אבל הוכיחו את תועלתם היוצאת מן הכלל מבחינה זו.

הארץ, 7 ביוני 1942, עמ' 1

אלתרמן רקח מדברי קניג שיר מקסים, שהרבו אז לצטט. השיר מתחיל בדברי הקצין הגרמני שהציע לקניג את הצעת הכניעה ואת הסברו לרומל, שכלל את תשובתו 'המעודנת' של קניג: 'שקני רומל מנשיקות פיהו', ובלשון צבאית יותר: 'שק לי בתחת'...

תשובת גנרל קניג

לדרישת הפניעה השיב גנרל קניג, מפקד הצרפתים
החפשים בלוב, תשובה נמרצת, שאינה ראויה לדפוס.

יומם וְלַיְלָה – תהו ובהו.
בטריה שואגת, נחר גרונה.
שולח רומל
קצין גבוה
לקרא לקניג:
הקנע!

חוזר הקצין, מזדקף ומצדיע,
לאמר: הנני מתכבד להודיע!
פונה אליו רומל: ספר, האופטמן לנץ.
אומר הקצין: יש תשובה, אקסלנץ!

הכרזתי להם: עצמתכם היא נואשת,
לכן מאת רומל לקניג מגשת
דרישה אבירית לכניעה של כבוד,
כי למה תשלו עצמכם בתקוות?

ומה תשובת קניג?
זכיתי לשמע
אותה משפתיו בבהירות אין כמוה.
וזו התשובה דברי קניג הביעו:
ישקני רומל
מנשיקות פיהו.

רגעים, ג, עמ' 178

אלתרמן לא הסתפק בכך. היה לו גם מוסר-השכל:

עת הפיהרר התחיל רק מושיט את היד / לא היו דרישותיו נמכרות אף בִּפְּנֵיג [מטבע גרמני פחות
ערך] / לו השיב לו אזי העולם, פה אחד / את תשובת גנרל קניג (עמ' 179).

לירושלמים שבינינו מוכר בוודאי רחוב פייר קניג
באזור התעשייה של תלפיות. זהו אותו קניג
מהשיר, שלא נכנע לרומל, חולץ עם חטיבתו על
ידי הבריטים מנווה המדבר ביר-חכים, שבו היה
נצור, ונחשב לאחד ממצביאי צרפת הדגולים.
בשנות החמישים, בהיותו שר ההגנה הצרפתי,
סייע קניג רבות לישראל באספקת נשק ומטוסים.
זו הסיבה שעיריית ירושלים כיבדה אותו וקראה
על שמו רחוב ראשי סואן.

גנרל פייר קניג, 1944

צילום: דוד אסף

לא תמיד היו טורי 'רגעים' רציניים ומכובדים, וכמה מהם עסקו בנושאים שוליים. לדוגמה, השיר 'למלחמת הקמץ והצ'ירה' משנת 1936, שנולד בשל התנגדותו של אלתרמן להחלטת ועד הלשון להגות את המילה הרווחת **נמל** בניקוד שונה וכביכול 'נכון': **נמל**. אלתרמן החליט להיאבק בהחלטה זו, שאותה ראה בלתי הגיונית. את השיר יש להבין גם על רקע פתיחתו של נמל תל אביב באותם ימים:

107 טורים כולל כרך ג' של **רגעים** המחודש.
יש בו התייחסויות לבעיות העולם הגדול
ולמלחמת העולם השנייה, אך גם לעניינים
הקטנים יותר שלנו, בארץ ישראל של ראשית
שנות הארבעים. דרך עיניו של אלתרמן אנו
נפגשים עם ספסרי המזון, שפרחו כמו פטריות
אחרי הגשם בשל המחסור והקיצוב של ימי
המלחמה; בבני היישוב שהתנדבו לשרת בצבא
הבריטי, ועם היישוב העברי בארץ שבעצם ימי
המלחמה הקדיש שבוע שלם לכבודה של
השפה העברית.

לְמַלְחַמַת הַקֶּמֶץ וְהַצִּירָה

רַעַשׁ הַיּוֹם אָטֵם אֶת פִּי.
חֲדָלָה רִיצָה וּמְרוּצָה.
בְּלִילָה שְׁקֵט, עַל חוֹף תַּל אָבִיב,
שׁוֹכֵב הַנֶּמֶל בְּמִ"ם קְמוּצָה.

שׁוֹכֵב, מִיָּבֵב: מַחֲיֵי טוֹב מוֹתֵי...
אֵלֵי, לְמִי אֲנִי עֹמֵל?
קוֹיֵתִי לְהִיּוֹת לְנֶמֶל אֲמֵתִי
וְהֵנָּה
מִתְגָּרִים בִּי:
נֶמֶל!

אֶעֱבֹד בְּשִׁבְלֵיכֶם בְּסוּפָה מְשִׁתּוֹלָלָת,
אֶלֶף טוֹנוֹת אֶשָּׂא לָכֶם, לֹא אֶעְצָרָה!
הִטִּילוּ עָלַי תְּפוּחִים וּמְלֵט,
אֵל תִּטִּילוּ עָלַי אֶת הַמִּ"ם בְּצִירָה!

בדצמבר 1942, ואולי בינואר 1943, 'נשבר'
לאלתרמן מעבודתו בעיתון **הארץ**. זה שנים
ששכרו לא הועלה בעוד שהאינפלציה בארץ
זינקה בשל ההתייקרויות בימי מלחמת העולם
השנייה. הוא נפגש עם העורך גרשם שוקן
ותבע העלאה. אך שוקן דחה אותו ואלתרמן
החליט לחזור לעיתון **דבר**, שבו פרסם טורים
אקטואליים ב-1934. ב-5 בפברואר 1943
פורסם שירו הראשון **בדבר**, במדור שנשא את
השם 'הטור השביעי' – מדור שעסק
באקטואליה מחורזת ופורסם מדי יום שישי
בעמוד 2, בטור השביעי משמאל (ומכאן
השם). על ה'טורים' חתם 'נתן א.', אך זהותו
הייתה גלויה וידועה לכול ממועד זה ואילך
החלה נסיקתו של אלתרמן כמשורר העם
הנלחם לעצמאותו.

שוקן הכיר במאוחר בטעותו. במכתב ששיגר
בשנת 1975 למנחם דורמן הוא היכה על חטא
עזיבתו של אלתרמן: 'היה זה, כמובן, אחד
המחדלים החמורים בקריירה שלי כעורך
עיתון'.

העיון בכרך השלישי והאחרון של **רגעים**
המוער מסב לקורא הרבה רגעי הנאה
והתרגשות. אם ביקשתם ליהנות מספרות
טובה, מהברקות ללא סוף ועל הדרך גם ללמוד
פרק או שניים, בהיסטוריה שלנו בניחוח
האלתרמני המיוחד – זה הספר בשבילכם.

ונסיים בשיר המלבב 'נקמת השטריימל',
שאותו כתב אלתרמן לאחר שקרא בעיתון כי
הנאצים החרימו מיהודי פולין פרטי לבוש,
ובהם גם טליתות, ציציות ושטריימלים, הלא
הם כובעי הפרווה החסידיים. ידיעה ביזארית זו הספיקה לו כדי לחבר שיר נבואי על מפלתם של הגרמנים:

רגעים, ב, עמ' 61

נקמת השטרןמל

הנאצים מחרימים את השטרןמליך לצרכי העבא

מי דוהר, מי שועט דרך רוח ובץ,
מי מרוסיה המום ובהול בא?
לראשו רכוב שטרןמל צבאי, אלא-קוצק,
ולרגליו מכנסי טרס בולבה.

הוא עטוף בגזלות כבשלת פופורי -
מיון עד חצרות גרף פוטוצקי,
בכיסיו - גרבי משי "אז'ור דה פרי"
ולראשו חן השטרןמל הקוצקי.

אם השטרןמל לנאצי עוזר, הן או לאו,
זאת ידע מחבר מינס קמפפס.
אך בחרף הבא, אם יזכו מצביאי,ו,
יחלקו להם גם "ארבע כנפס".

הם נסעו לנינגרדה, חלמו על בגדה,
אבל אם יצידו אפלו
בטליונים שלמים בציד של חב"ד,
גם השטרןמלים אותם לא יצילו.

כי השטרןמל כזהו - נוקם ונוטר!
לא לשוא בו לנאצים "אוניהמליך"...
אם על ראש הגנב
הכובע בוער,
עליהם יבערו השטרןמליך!

הם הזו על אורל וגדותיו של הגנג,
אך לפני שתגשמנה הויזיות,
מן השטורם אונד דרנג יצא שטרִימל דרנג
ותתחיל בריחת שטרִימל דיוזיות.

וחב"ד תשארו ותרן שיר מזמור
וצורר יתמוטט ויפלה.
הוא בשטרִימל התחיל
ובשטרִימל יגמר
והשטרִימל יוריד אותו שאולה.

כ"א באייר תש"ב

8.5.1942

רגעים, ג, עמ' 167-168

ואם רצונכם לדעת מה פירוש 'א-לה-קוצק', מיהו טאראס בולבה ומה זה 'פופורי', 'אונהיימליך' או 'שטורם אונד דראנג' – אל הביאורים בסוף הספר לכו, ושם תמצאו את הפירושים ברורים ומבוררים.